

Biziň çepçilerimizde jogaby bar

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Biziň çepçilerimizde jogaby bar BIZIŇ ÇEPÇILERIMIZDE JOGABY BAR

Euskadi Ta Askatasuna/ETA...

Ýagny, «Bask ýurdy we azatlyk» atly topar...

Demirgazyk Ispaniýadaky we günorta-günbatar Fransiýadaky Baskda ýaragly-separatist marksistik-leninistik gurama...

Ellinji ýyllaryň başynda žurnal çykaran we aç-açan hereket edýän «Ekin» atly talyplar toparyndan döredi: 1959-njy ýylyň 31-nji oktýabry.

Donostiýa San Sebastýandaky birinji çykyşynda 22 aýlyk çagajygyň-da ölmegi olara «çaga ganhorlary» adynyň berilmegine sebäp boldy...

Jemi alanda ETA 465-i ýönekeý raýat bolan 829 adamy öldürdi. 22 müň adamy ýaralady. (Türkiýede PKK-ä garşy gurlan «JITEM» we «Susurlyk bandasy» ýaly bikanun toparlar ETA-nyň garşysynda guruldy: GAL (Antiterroristik azat-edijilik toparlary). Bular ETA-nyň 56 militanyňy öldürdi.

ETA diňe bikanun toparadygy bilenem çäklenmeýärdi. Şygary bardy: «Bietan jarrai!» («Ikisine-de aýak goşuň!») Simwolyndaky iki şekil muny aňladýardy syýasata yşarat edýän palta bilen oňa oralan ýylan (ýylan – ýaragly göreşe yşarat edýär)!

* * *

1986-njy ýyl.

ETA birmahal agzasy bolup soň özlerinden daşlaşan Mariýa Dolores Katarainy çagasy bilen bile ýöräp barýarka öldürdi. Bu zalymlygy näletläp Bask oblastynda protest demonstrasiýalary bolup geçdi. «Gesto por la Paz» («Bask ýurdunda parahatçylyk jemgyýeti») guruldy.

ETA bombaly maşyny partlatmak arkaly 21 adamyň ölmegine getiren «Hiperkor» söwda merkezindäki teraktyny amala aşyrandan soň ýazgarmalar köpçülikleýin häsiýete eýe boldy...

Raýat protestleriniň güýjemegi ETA-ny legal çepçi-sosialist partiýalary "Herri Batasuna"-nyň düzümine birikmegine getirdi. ETA arasynda legales/legalak (kanunylar), polisiýada hasapda durmadyk we daşyndan görmäge ýönekeý durmuşda ýaşayan agzalaryny-da şu ýere jemledi.

Çep gatlagyň «ähli reňkleri» birikdi diýilse-de, partiýanyň press-sekretary Arnaldo Otegi ýaly ýokary wezipeli ýolbaşçylar ETA-nyň agzasydy.

Ispaniýa, Fransiýa eden-etdiligi, düzgün bozmalaryny soňlajagyna ynanyp, Batasunanyň saýlawlara girmegine, Ispaniýanyň we Ýewropanyň parlamentine girmäge rugsat berdi... Şeýle-de, ETA Batasuna bilen gatnaşygynyň bardygyny boýun almaýanam bolsa, partiýa ETA-nyň teraktlaryny hiç wagtam ýazgarmady. Onuň edýän işlerine arka durdy! ETA-nyň agzalaryna "Bask esgerleri" (Gudariak) diýip ýüzlendi...

Şol ikiarada «Batasunanyň» köp sanly ýolbaşçysy ETA-daky işleri sebäpli tussag edildi.

Uzatmaýyn...

Netijede, «Bask açylymyndan» netije bolmady. 2003-nji ýylda «Batasuna» ýapyldy. Kararda onuň başga at bilen parawan

partiýa gurmagyna-da ýol berilmejekdigi nygtaldy. ETA başga-başga atlar bilen (EHAK, ANV, PNV ýaly) partiýa gursa-da, barsy ýapyldy. Bu barada her gezeginde Konstitusion we adam hukuklary suduna ýüz tutulsa-sa, suduň çykaran kararlary dogry hasaplanyp, öňküligine galdyryldy!

* * *

ETA «açylym döwründe» – 1989-njy, 1996-njy, 1998-njy ýyllarda özi ýaragly çaknyşygyň bes edilýändigini yglan etdi, özi-de bozdy.

«Batasunanyň» ýatyrylmagynyň yzyndan 2006-njy ýylda ýene ýaragy taşlaýandygyny aýtdy. Indi hiç kim onuň ýalan-ýaşryk operasiýalaryna ynanmaýardy. Ahyrsoňy ETA 2010-njy ýylyn 5-nji sentýabrynda iň soňky gezek ýaragy taşlaýandygyny mälim etdi. Seretdiler, hiç kimse olara gulak gabardanok...

– 2011-nji ýylyň 20-nji oktýabrynda ýaragly aktlaryny togtadýandygyny;

– 2012-nji ýylda ähli syýasy işlerini gutarnykly bes edýändigini;

2017-nji ýylda ähli ýaraglaryndan we partladyjy serişdelerinden el çekýändigini mälim etdi (ETA-nyň bu kararlarynyň aňyrsynda Kofi Annan, Jimmi Karter, Toni Bleýr, Angliýanyň Baş Ştabynyň başlygy Jonatan Pauell we başgalar bardy...)

Şindi:

Şu ýazanlarymdan “ETA” adyny aýryp, “PKK” ýazyp bilersiňiz...

Şu ýazanlarymdan “Batasuna” adyny aýryp, «Zähmet we Azatlyk ýaranlygy» ýazyp bilersiňiz...

Gözlegim çekişme däl, şu:

ETA ýaragyny taşladanlar PKK-ä nämüçin ýarag berýär. Megerem, ylgaý-ylgaý ýaranlyga goşulmaga baryan ýoldaşlarda bu sowalyň jogaby bardyr...

Soner ÝALÇYN.

«SÖZCÜ» gazetini, 24.03.2023 ý. Publisistika